

DIỄN BIẾN THỜI TIẾT NĂM 1997 Ở HÀ TỈNH

Đặng Ngọc San

Trạm dự báo và phục vụ KTTV tỉnh Hà Tĩnh

Năm 1997, tình hình thời tiết thủy văn khu vực Hà Tĩnh không ác liệt nhưng diễn biến phức tạp. Những tháng đầu năm mưa nhiều, nhưng từ tháng V trở đi mưa ít. Những đợt mưa trong năm chủ yếu do không khí lạnh (KKL) gây ra nên thời gian mưa ngắn và nhỏ. Đặc biệt, trong các tháng V và VI vẫn còn nhiều đợt KKL có cường độ khá mạnh ảnh hưởng đến Hà Tĩnh.

Hoạt động của không khí lạnh

Năm 1997, Hà Tĩnh chịu ảnh hưởng của 21 đợt KKL từ phía bắc tràn về, xấp xỉ trung bình nhiều năm (TBNN), ngoài ra còn có 14 đợt KKL tăng cường, phân bố tương đối đồng đều trong các tháng. Trong năm, trừ hai tháng VII và VIII Hà Tĩnh không chịu ảnh hưởng của KKL, 10 tháng còn lại có KKL hoạt động tương đối mạnh, đặc biệt trong các tháng cuối mùa lạnh, đầu mùa nóng (IV, V và VI) vẫn còn nhiều đợt KKL mạnh ảnh hưởng đến Hà Tĩnh. Có một thời gian dài khoảng 90 ngày (từ 15 - VI - 16 - IX) không có đợt KKL rõ rệt nào ảnh hưởng, còn ít nhất 2 - 4 ngày, nhiều nhất 14 - 18 ngày và trung bình 7-10 ngày có một đợt KKL ảnh hưởng đến Hà Tĩnh.

Trong 21 đợt KKL có 3 đợt xảy ra rét đậm, rét hại, tập trung vào tháng I và tháng II. Trong những ngày có rét đậm nhiệt độ trung bình ngày từ 13 - 15⁰C, những ngày có rét hại nhiệt độ trung bình ngày từ 12-13⁰C, nhưng các đợt rét đậm, rét hại chỉ kéo dài 2-3 ngày. Đợt kéo dài nhiều ngày nhất xảy ra từ 04 -II đến 21-II, 18 ngày liên tục trời âm u, ẩm ướt, có mưa nhỏ, mưa phùn, trời rét, trong đó các ngày 16, 17-II đã có rét đậm. Đợt rét nhất trong năm xảy ra trong các ngày 25, 26 tháng I, nhiệt độ trung bình ngày phổ biến từ 12-13⁰C và nhiệt độ thấp nhất tuyệt đối từ 11-12⁰C.

Những điểm khác biệt về sự hoạt động của KKL trong năm 1997 ở Hà Tĩnh là KKL ảnh hưởng đến Hà Tĩnh tương đối muộn, đồng thời các đợt KKL cuối mùa với cường độ khá mạnh, tràn về nhanh, gây nên sự biến đổi đột ngột về thời tiết là nguyên nhân của những đợt đông tố, sương sét, mưa rào mạnh, mưa đá xảy ra ở nhiều nơi, làm thiệt hại khá nhiều người và của như các đợt ngày 17-III, 29-IV và 23-V.

Ngược lại, các đợt mưa trong năm 1997 ở Hà Tĩnh đều do KKL tràn về kết hợp với các hình thế thời tiết khác gây ra, vì vậy bên cạnh những tác hại của KKL thì hoạt động của KKL trong năm 1997 đóng vai trò quan trọng trong việc gây mưa, cung cấp cho tưới cây cỏ và sinh hoạt một lượng nước đáng kể, góp phần làm giảm bớt tình trạng hạn hán, thiếu nước trong vụ đông xuân 1997 -1998 ở Hà Tĩnh.

Diễn biến của nhiệt độ

1. Nhiệt độ không khí trung bình

Nhiệt độ không khí trung bình ở Hà Tĩnh năm 1997 chủ yếu cao hơn so với TBNN từ 1-2⁰C, là một năm Hà Tĩnh có nền nhiệt độ không khí cao nhất từ khi có số liệu đo đạc đến nay. Tháng I và II do hoạt động mạnh của KKL, một vài lần rét đậm, rét hại xảy ra nên nhiệt độ không khí trung bình trong hai tháng này đạt giá trị thấp nhất trong năm từ 17-19⁰C, thấp hơn TBNN từ 0,5-1,0⁰C. Còn lại 10 tháng khác nhiệt độ không khí trung bình khá cao, từ 20⁰C trở lên. Trong đó các tháng VI -VII nhiệt độ không khí trung bình đạt giá trị cao nhất từ 29 -31⁰C, xấp xỉ trên mức TBNN một ít.

Thông thường hàng năm, những tháng đầu mùa đông (IX, X và XI) nhiệt độ không khí trung bình dao động từ 20 -23⁰C và tháng XII từ 18 -19⁰C. Nhưng năm 1997, nhiệt độ không khí trung bình trong các tháng nói trên phổ biến từ 23-26⁰C, cao hơn TBNN từ 2 -4⁰C. Riêng tháng XII, nhiệt độ không khí trung bình ở hầu hết các nơi trong tỉnh từ 20 -21⁰C, cao hơn so với TBNN từ 2-3⁰C. Đó là điều đặc biệt hiếm thấy về diễn biến của nhiệt độ không khí trung bình trên địa bàn Hà Tĩnh năm 1997.

2. Nhiệt độ tối cao tuyệt đối

Năm 1997, nắng nóng xảy ra muộn, ít và cường độ không mạnh, vì vậy, tuy nhiệt độ không khí trung bình trong các tháng mùa hè cao hơn TBNN, nhưng nhiệt độ tối cao tuyệt đối không cao lắm, cao nhất theo số liệu đo được là 39,1⁰C tại Hương Khê, các nơi khác từ 37,5 - 39,0⁰C, xảy ra vào tháng V và tháng VI.

Thông thường từ tháng IX trở đi, nhiệt độ tối cao tuyệt đối từ 33⁰C trở xuống, riêng tháng X, XI phổ biến dưới 30⁰C. Nhưng năm 1997, nhiệt độ cao nhất tuyệt đối trong các tháng đầu mùa đông rất cao, từ 33-36⁰C, cao hơn so với TBNN từ 2 - 4⁰C. Đặc biệt tháng XI, nhiệt độ cao nhất tuyệt đối từ 34 -36⁰C, là trường hợp chưa xảy ra bao giờ trên địa bàn Hà Tĩnh.

3. Nhiệt độ tối thấp tuyệt đối

Phù hợp với quy luật thông thường nhiều năm, năm 1997 nhiệt độ tối thấp tuyệt đối ở Hà Tĩnh xảy ra trong tháng I, ở vùng núi phổ biến từ 10 -12⁰C, vùng đồng bằng ven biển từ 13⁰C trở lên, thấp nhất là 9,8⁰C, ngày 12 -I tại Hương Sơn, tuy nhiên ở vùng núi còn có nơi thấp hơn. Song những ngày có nhiệt độ tối thấp như trên không kéo dài, chỉ 1 đến 2 ngày mà thôi.

Là một năm Hà Tĩnh có nền nhiệt độ tối thấp tuyệt đối tương đối cao, trong khi nhiệt độ tối cao tuyệt đối không cao lắm nên biên độ ngày của nhiệt độ không lớn, trừ một vài ngày có KKL tràn về đột ngột, rất thuận lợi cho gieo trồng trong vụ đông xuân và không ảnh hưởng đến vật nuôi, hoa màu, nhưng trong các tháng mùa đông, nhiệt độ cao, ẩm và ảm nên tình hình sâu bệnh đã gây ảnh hưởng lớn đến năng suất cây trồng.

Diễn biến của mưa

Diễn biến mưa ở Hà Tĩnh năm 1997 rất khác thường so với quy luật nhiều năm, khác hẳn với quy luật của mưa theo hai mùa gió tây bắc và đông nam ở Hà Tĩnh. Từ tháng I đến tháng V, mưa nhiều, riêng tháng I đến tháng III lượng mưa lớn hơn TBNN từ 10 - 40mm. Còn tháng IV và V, nhiều đợt mưa rào mạnh nên lượng mưa

trong hai tháng này lớn hơn TBNN từ 80 - 120mm. Đặc biệt tại thị xã Hà Tĩnh lượng mưa tháng V là 366,5mm, lớn hơn TBNN là 224,1mm, lớn hơn tháng V-1996 là 326mm, lần đầu tiên xuất hiện trường hợp này kể từ khi có số liệu đo mưa đến nay. Hai tháng IX và X có lượng mưa lớn nhất, từ 200 - 600mm, lớn nhất tại Kỳ Anh là 682,5mm. Lượng mưa thấp nhất xảy ra trong tháng XI, từ 20 - 40mm, bằng 10-20% so với TBNN và bằng 5-10% so với lượng mưa tháng XI năm 1996. Tổng lượng mưa 6 tháng mùa mưa (V-X) chỉ bằng 60-70% so với TBNN và bằng 50 - 60% so với lượng mưa 6 tháng mùa mưa năm 1996. Tổng lượng mưa cả năm chỉ đạt 60 - 80% so với TBNN và bằng 50-70% so với năm 1996 là điều khác biệt, hiếm thấy về diễn biến mưa ở Hà Tĩnh trong năm 1997.

Năm 1997 Hà Tĩnh không chịu ảnh hưởng trực tiếp của bão và ATNĐ nên các đợt mưa trong năm chủ yếu do KKL tràn về kết hợp với các hình thế thời tiết khác như dải hội tụ nhiệt đới, hoàn lưu của bão và ATNĐ gây ra, do đó 9 đợt mưa được coi là mưa lớn, ít hơn TBNN 4 - 5 đợt, phân bố tương đối đều, mỗi tháng 1-2 đợt, trong đó có cường độ mạnh nhất xảy ra trong đêm 23, sáng 24 -V, do KKL tràn về, đồng tố, mưa rào mạnh xảy ra ở nhiều nơi, lượng mưa đặc biệt lớn sau 3 giờ tại thị xã Hà Tĩnh là 260mm, các nơi khác từ 60 - 80mm. Đây là trường hợp đặc biệt chưa xảy ra bao giờ, cần được đầu tư, đi sâu nghiên cứu tìm rõ nguyên nhân cụ thể hơn, nhằm nâng cao độ chính xác của công tác dự báo.

Đợt mưa được coi là lớn nhất trong năm xảy ra từ 21 đến 26 - IX do hoạt động kết hợp của KKL với hoàn lưu phía bắc của bão số 4 đổ bộ vào phía nam T.P Đà Nẵng, lượng mưa phổ biến 150 - 250mm, lớn nhất tại Kỳ Anh là 350mm, các đợt mưa khác chủ yếu do KKL tràn về trong lúc Hà Tĩnh đang nắng ấm, vì vậy cường độ mưa khá mạnh nhưng không kéo dài, thường từ 2 - 4 ngày và số ngày có mưa 100mm trở lên rất ít, chủ yếu từ 50 - 80mm.

Do tình hình mưa trong năm 1997 như trên, nên không gây ra lũ lụt, ngập úng gì, vài ba trận lũ nhỏ xảy ra trên các lưu vực sông có biên độ rất thấp, cường suất nước lên chậm, không gây ảnh hưởng gì lớn đến đời sống, kinh tế xã hội, là trường hợp ít xảy ra so với tình hình mưa lũ hàng năm ở Hà Tĩnh.

Tình hình nắng nóng

Tình hình nắng nóng ở Hà Tĩnh năm 1997 cũng khác hẳn so với quy luật nhiều năm. Đó là số đợt gió tây khô nóng (GTKN) ít hơn 3-4 lần, xuất hiện muộn, kết thúc sớm 1-2 tháng so với TBNN và cường độ không mạnh. Đợt nắng nóng đầu tiên xuất hiện vào đầu tháng V và đợt cuối cùng kết thúc vào trung tuần tháng VIII. Tính chung cả năm (từ tháng V - VIII), nơi có nhiều ngày nắng nóng nhất là Hương Sơn 19 ngày, các nơi khác từ 12-15 ngày, số ngày có cường độ mạnh lại càng ít, từ 2 - 9 ngày. Vì vậy, mùa hè 1997 ở Hà Tĩnh không nắng nóng lắm, không có gì thiệt hại do nắng nóng gây ra.

Do tình hình nắng nóng biểu hiện khác thường nên số giờ nắng trong năm cũng phá vỡ quy luật chung của nó. Tổng số giờ nắng cả năm ở các khu vực dao động từ 1300-1600 giờ. Riêng khu vực thị xã Hà Tĩnh tương đương với TBNN còn các khu vực khác thấp hơn TBNN từ 100 - 200 giờ. Nơi có số giờ nắng cao nhất là thị xã Hà Tĩnh và Kỳ Anh, thấp nhất là Hương Khê.

Tháng II có số giờ nắng thấp nhất trong năm, từ 15 - 25 giờ, ít hơn so với TBNN 20 - 40 giờ. Tháng V có số giờ nắng cao nhất, từ 200 - 250 giờ. Tính riêng các tháng mùa hè (IV-IX), số giờ nắng xấp xỉ so với TBNN, nhưng tháng X, XI số giờ nắng lại cao hơn rất nhiều so với TBNN, từ 50-100 giờ, lần đầu tiên xảy ra trường hợp khác thường này về số giờ nắng ở Hà Tĩnh.

Tình hình thiệt hại trong năm 1997

Năm 1997, Hà Tĩnh không chịu ảnh hưởng trực tiếp của bão và ATNĐ, tình hình rét hại, rét đậm cũng như lũ lụt xảy ra ít, không mạnh nên thiệt hại chủ yếu do đông tố, sấm sét, mưa rào mạnh mưa đá gây ra. Tình hình thiệt hại như sau (theo số liệu từ Văn phòng PCBL tỉnh) : 8 người chết, 12 người bị thương, 9282 ngôi nhà bị hư hỏng và sập đổ, 15 trường học bị tàn phá, 14.872 ha hoa màu, lúa mạ bị dập nát, hư hỏng và nhiều công trình giao thông, thủy điện khác bị phá hủy. Tổng thiệt hại ước tính khoảng trên 20 tỷ đồng.

Kết quả công tác dự báo phục vụ

Điều kiện địa lý nói chung, địa hình nói riêng của Hà Tĩnh rất đa dạng, với 3/4 diện tích núi rừng, bị chia thành nhiều mảng. Phía tây là dãy Trường Sơn hùng vĩ, đồ sộ tạo nên hiệu ứng "Phơn nhiệt", để lại một mùa hè nắng nóng mà không nơi nào có. Phía đông là một vùng biển rộng bao la, sẵn sàng đem đến cho Hà Tĩnh một chế độ "Nắng lắm mưa nhiều". Phía nam có đèo Ngang chắn gió, làm cho Hà Tĩnh nói chung, Kỳ Anh nói riêng trở thành một trong những trung tâm mưa lớn của Miền Bắc.

Nhưng dưới sự chỉ đạo và lãnh đạo của Tổng cục Khí tượng Thủy văn (KTTV), với sự quan tâm, giúp đỡ và chỉ đạo sâu sát, thường xuyên của Đài Khí tượng Thủy văn khu vực Bắc Trung Bộ, Trạm dự báo và phục vụ KTTV tỉnh Hà Tĩnh với những cán bộ, nhân viên yêu ngành yêu nghề tận tụy, sáng tạo đã sử dụng và phát huy tốt những trang thiết bị hiện có, theo dõi chặt chẽ và thường xuyên cảnh báo kịp thời những diễn biến thời tiết cho các cấp lãnh đạo để có những biện pháp ứng phó kịp thời. Biên soạn ra các bản tin dự báo thời tiết với độ chính xác cao và thường xuyên đăng tải trên các phương tiện thông tin đại chúng để phục vụ nhân dân. Trạm có rất nhiều chuyên đề, bài viết tuyên truyền và phổ biến đến cộng đồng về KTTV cũng như nhu cầu về dự báo phục vụ KTTV. Trong thời gian tới, số liệu, thông tin truyền dẫn cần bảo đảm kịp thời và đầy đủ hơn nữa, đặc biệt là số liệu, tư liệu phục vụ cho công tác dự báo nói chung và công tác điều tra và dự báo mặn nói riêng, nhằm làm cho Trạm dự báo và phục vụ KTTV tỉnh Hà Tĩnh thực sự là một cơ quan tham mưu cho lãnh đạo tỉnh, cho các cấp, các ngành, đặc biệt là tham mưu giúp việc cho cơ quan PCBL tỉnh trong công tác phòng chống thiên tai, góp phần giảm nhẹ đến mức thấp nhất những thiệt hại do thiên tai gây ra cũng như trong công cuộc xây dựng kinh tế xã hội và an ninh quốc phòng của địa phương.